

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ประสบอุทกภัยต่อการได้รับความช่วยเหลือด้านพืช ปี 2549 จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
2. อุทกภัย
3. แนวทางการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ
4. ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี
5. การเกิดอุทกภัยในจังหวัดปทุมธานี
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (satisfaction) ได้มีผู้ให้ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจไว้ต่างกันหลายความหมายสรุปได้ ดังนี้

Morse (1953: 27) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความตึงเครียดของบุคคลให้น้อยลงได้ และความตึงเครียดถ้ามีมากก็จะทำให้เกิดความไม่พอใจ ซึ่งความตึงเครียดนี้จะมีผลมาจากความต้องการของมนุษย์ ถ้ามนุษย์มีความต้องการมากก็จะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้อง แต่ถ้าเมื่อใดความต้องการได้รับการตอบสนองก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความพอใจ

Chaplin (1968: 437) ได้ให้คำจำกัดความของความพึงพอใจ ตามความหมายของพจนานุกรมทางด้านจิตวิทยา ว่าเป็นความรู้สึกของผู้ที่มารับบริการต่อสถานบริการตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปติดต่อขอรับบริการในสถานบริการนั้น ๆ

Wallestein (1971: 475) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือเป็นความรู้สึกขั้นสุดท้าย (End-State in Feeling) ที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

Wolman (1973: 392) ได้ให้คำจำกัดความของความพึงพอใจ (satisfaction) ตามความหมายของพจนานุกรมทางด้านพฤติกรรม ว่าเป็นสภาพความรู้สึกของบุคคลที่มีความสุข ความอิ่มเอมใจ เมื่อความต้องการหรือแรงจูงใจของตนได้รับการตอบสนอง

สนิท เหลืองบุตรนาถ (2529: 7) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจว่า หมายถึง ท่าที ความรู้สึกความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ภายหลังจากที่ได้รับประสบการณ์ในสิ่งนั้นมาแล้วใน ลักษณะบวก คือ ความพอใจ นิยมชมชอบ สนับสนุน หรือเจตคติที่ดีของบุคคล เมื่อเขาได้รับการ ตอบสนองความต้องการในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการแล้วความไม่ พพอใจก็จะเกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าความพึงพอใจและไม่พึงพอใจมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะตรงกัน ข้าม

วิชัย เหลืองธรรมชาติ (2531: 15) กล่าวว่า ความพึงพอใจมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการของมนุษย์ได้รับการ ตอบสนอง และมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดย่อมมีความต้องการขั้นพื้นฐานไม่ต่างกัน

สุวคนธ์ นิ่มเจริญสุข (2543 :12) ได้นำแนวคิดและทฤษฎีของความพึงพอใจมา ปรับใช้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพผลผลิตการเกษตรของ สถาบันเกษตรกร จังหวัดอ่างทอง โดยสรุปคือ เกษตรกรได้รับแรงจูงใจจากผลตอบแทน และการ รับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน รวมทั้งได้รับรู้ถึงความสามารถของตนเองที่มีอิทธิพล ต่อการผลิต เป็นเหตุให้เกิดความพึงพอใจ นอกจากนั้นผลที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการจะเป็น ตัวกำหนดพฤติกรรมของเกษตรกรที่จะดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันเกษตรกรต่อไปในอนาคต หรือจะสมัครเข้าร่วมโครงการเมื่อทราบแล้วว่าผลตอบแทนที่ได้รับทำให้เขาเกิดความพึงพอใจ

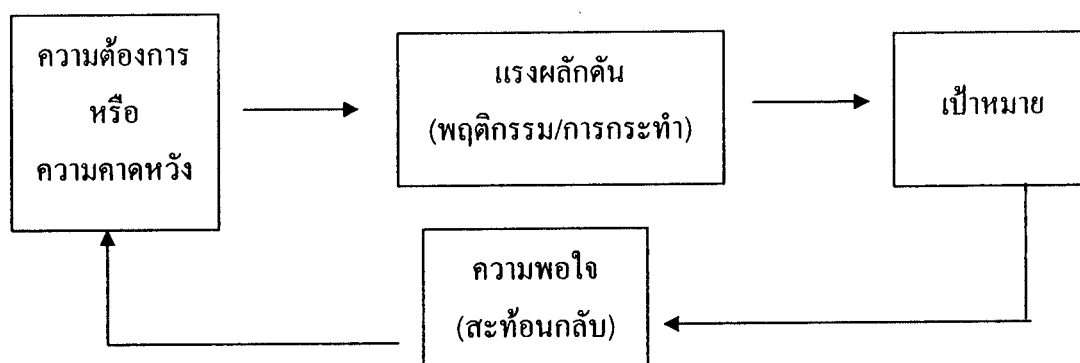
สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทัศนคติในทางบวกหรือความรู้สึกชอบ ยินดี เฝ้ามองของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสามารถจำกัดความ ตึงเครียดหรือได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

1.2 องค์ประกอบของความพึงพอใจ

Mullins (อ้างใน สุริยา โอทยากุล, 2544: 14) กล่าวถึงความพึงพอใจ เป็นผลมาจาก องค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน คือ

- 1.2.1 ความต้องการหรือความคาดหวังของบุคคล
- 1.2.2 แรงผลักดันที่นำไปสู่พฤติกรรมและการกระทำ
- 1.2.3 เป้าหมายที่ต้องการบรรลุในเรื่องนั้นๆ

และเมื่อบรรลุเป้าหมายแล้ว จะเกิดความพอใจ ดังภาพที่ 2.1



ภาพที่ 2.1 แสดงการเกิด “ความพึงพอใจ” ของบุคคล

ที่มา: สุริยา โอทยากุล (2544) “การศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการก่อนและหลังการรื้อระบบองค์การ” วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารองค์การ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกริก.หน้า 14

1.3 การวัดความพึงพอใจ

ระดับความพึงพอใจในสิ่งที่ต้องการ (นชพรรณ จันทอง, 2544: 35) มีดังนี้ คือ

1.3.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งปัจจัยอัน จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ขาดรักษาโรค น้ำสะอาด และอากาศบริสุทธิ์ ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ต่ำที่สุดที่มนุษย์ต้องการและเมื่อได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ มนุษย์จะรู้สึกพึงพอใจในระดับที่ต่ำที่สุด

1.3.2 ความต้องการทางด้านจิตใจ เป็นความต้องการของมนุษย์ที่ประสงค์ จะได้รับความปลอดภัย ความมั่นคงจากการดำรงอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น ความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ การ ได้รับ สวัสดิการทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ การมีรายได้เพียงพอ การมีการพักผ่อนหย่อนใจด้วยการทำงานอดิเรกหรือการบันเทิง การได้เป็นเจ้าของสิ่งที่ต้องการ การเป็นที่รักขอบพของบุคคลอื่น การมีพวกพ้อง การเป็นสมาชิกของหมู่คณะ และการที่จิตใจของมนุษย์มีความมั่นคงได้ เพราะ มีความรู้สึกมั่นใจในสิ่งที่ยึดเหนี่ยว ทั้งทางด้านกลุ่มสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และความเชื่อต่าง ๆ

1.3.3 ความต้องการที่เป็นความทะเยอทะยานส่วนบุคคล เป็นความต้องการที่มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ในชีวิตของแต่ละคน เช่น ความต้องการเกียรติยศ ความมีชื่อเสียง มีตำแหน่งการงานสูง และได้รับการยอมรับ ลักษณะความต้องการระดับนี้ มนุษย์แต่ละคนจะมีความต้องการแตกต่างกันไป

Milet (อ้างถึงใน เกตุนี ศรีคงอยู่ 2543: 27) ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของหน่วยงานของรัฐ จะต้องยึดหลักในการวัดความพึงพอใจใน 5 ด้าน คือ

1. การให้บริการอย่างเสมอภาค (Equitable Service) หมายถึง ความยุติธรรมในการบริหารงานภาครัฐที่มีฐานคิดว่า คนทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นประชาชนทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในแง่ของกฎหมาย ไม่มีการแบ่งแยก ถัดกันการให้บริการ ประชาชนจะได้รับการปฏิบัติในฐานะปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานให้บริการเดียวกัน

2. การให้บริการที่ตรงเวลา (Timely Service) หมายถึง การให้บริการจะต้องมองว่าการให้บริการจะต้องตรงเวลา ผลการปฏิบัติงานภาครัฐจะถือว่าไม่มีประสิทธิผลเลย ถ้าไม่มีการตรงเวลา ซึ่งจะสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน

3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service) หมายถึง การให้บริการที่มีการให้บริการและสถานที่ให้บริการอย่างเหมาะสม ความเสมอภาคหรือการตรงเวลา จะไม่มีความหมายถ้ามีจำนวนการให้บริการที่ไม่เพียงพอและสถานที่ตั้งให้บริการ สร้างความไม่ยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับบริการ

4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) หมายถึง การให้บริการที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ โดยยึดประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก ไม่ยึดความพึงพอใจของหน่วยงานที่ให้บริการจะให้ หรือหยุดบริการเมื่อใดก็ได้

5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progressive Service) หมายถึง การให้บริการที่มีการปรับปรุงคุณภาพและผลการปฏิบัติงานกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถที่จะทำหน้าที่ได้มากขึ้น โดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ เกิดขึ้นจากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็นสำคัญ ตามแนวคิดตามพฤติกรรมศาสตร์ มีนักวิชาการหลายคนได้ให้แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ไว้มากมาย ในที่นี้จะขอนำเสนอทฤษฎีต่างๆ ใน 4 รูปแบบได้แก่ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (The needs hierarchy) ทฤษฎีการจูงใจ อี.อาร์.จี (ERG theory) ทฤษฎีความต้องการที่แสวงหา (Acquired-needs theory) และทฤษฎีความคาดหวังในการจูงใจ (Expectancy theory)

1.4.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (The needs hierarchy)

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ Abraham Maslow ได้ศึกษาเกี่ยวกับความจูงใจจากความต้องการของมนุษย์ โดยที่มองเห็นว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเอง ซึ่งความต้องการนี้จะไม่มีที่สิ้นสุด และความต้องการของมนุษย์จะมีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากระดับต่ำสุดไปหาสูงสุด เมื่อความต้องการใน

ระดับหนึ่งได้รับการตอบสนอง จะมีความต้องการอื่นในระดับสูงต่อไป (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545 : 311) ซึ่งมาสโลว์ได้นำความต้องการมาจัดเรียงลำดับขั้น จากขั้นต่ำไปขั้นสูง ดังนี้

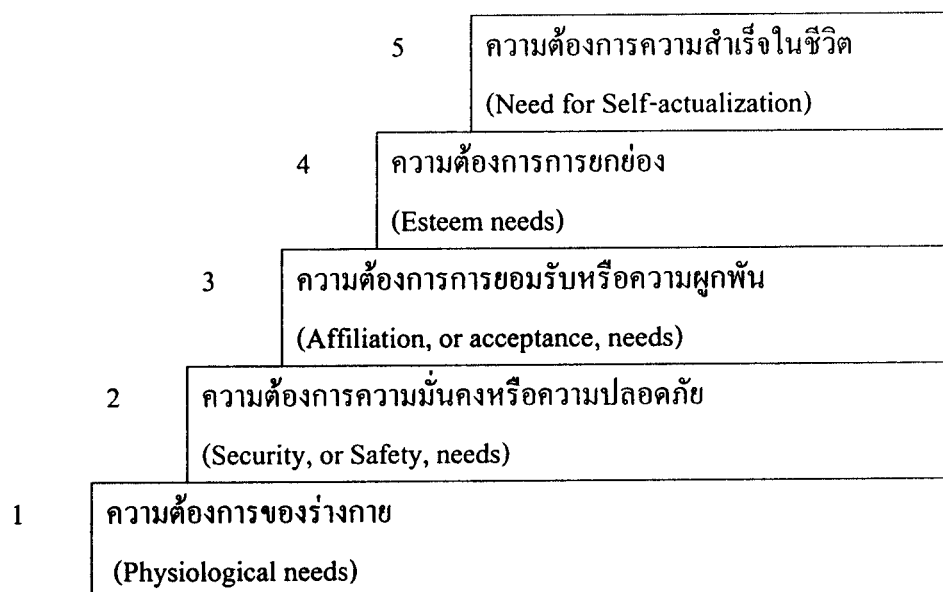
1. ความต้องการของร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด เช่น ความอบอุ่น ที่อยู่อาศัย และการนอน การพักผ่อน มาสโลว์ได้กำหนดตำแหน่งซึ่งความต้องการเหล่านี้ได้รับการตอบสนองไปยังระดับที่มีความจำเป็นเพื่อให้ชีวิตอยู่รอดและความต้องการอื่นที่จะกระตุ้นบุคคลต่อไป

2. ความต้องการความมั่นคงหรือความปลอดภัย (Security, or Safety, needs) ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการที่จะเป็นอิสระจากอันตรายทางร่างกาย และความกลัวต่อการสูญเสียงาน ทรัพย์สิน อาคาร หรือที่อยู่อาศัย

3. ความต้องการการยอมรับหรือความผูกพัน (Affiliation, or acceptance, needs) เนื่องจากบุคคลอยู่ในสังคมจะต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น

4. ความต้องการการยกย่อง (Esteem needs) ตามทฤษฎีของมาสโลว์เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการการยอมรับแล้ว จะต้องการการยกย่องจากตัวเองและจากบุคคลอื่น ความต้องการนี้เป็นความพึงพอใจ ในอำนาจ (Power) ความภาคภูมิใจ (Prestige) สถานะ (Status) และความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence)

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Need for Self-actualization) มาสโลว์คำนึงว่าความต้องการในระดับสูงสุดเป็นความปรารถนาที่จะสามารถประสบความสำเร็จ เพื่อที่จะมีศักยภาพและบรรลุความสำเร็จในสิ่งใดสิ่งหนึ่งในระดับสูงสุด ดังภาพที่ 2.2



ภาพที่ 2.2 แสดงลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy theory)
ที่มา: ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญภิตติ และสมศักดิ์ วนิชยากรณ์ (2545) *ทฤษฎีองค์การ*.
กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร. หน้า 311

มาสโลว์ มีข้อสังเกตที่เกี่ยวกับความต้องการของคนที่มีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาจะประกอบด้วย 2 หลักการ (อรวรรณ เมฆทัศน์, 2543: 13) คือ

1. หลักการแห่งความขาดตกบกพร่อง (The Deficit Principle) ความขาดตกบกพร่องในชีวิตประจำวันของคนที่ได้รับอยู่เสมอ จะทำให้ความต้องการที่เป็นความพอใจของคนไม่เป็นตัวจูงใจให้เกิดพฤติกรรมในด้านอื่นอีกต่อไป คนเหล่านี้ก็จะเกิดความพอใจในสภาพที่ตนเป็นอยู่ ยอมรับและพอใจความขาดแคลนต่างๆ ในชีวิต โดยถือเป็นเรื่องธรรมดา

2. หลักแห่งความเจริญก้าวหน้า (The Progression Principle) กล่าวคือ ลำดับขั้นความต้องการทั้ง 5 ระดับ จะเป็นไปตามลำดับที่กำหนดไว้จากระดับต่ำไปหาระดับสูงกว่า และความต้องการของคนในแต่ละระดับจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการระดับต่ำกว่าได้รับการตอบสนองจนเกิดความพึงพอใจแล้ว

จะเห็นได้ว่า ความต้องการสิ่งที่ไม่ได้รับ จะส่งผลต่อความรู้สึกขาดแคลนของมนุษย์ทุกคน ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้พฤติกรรมต่างๆ ของคนถูกจำกัด ไม่มีการแสวงหาอีกต่อไป และจะเกิดความรู้สึกปลงตกในสภาพที่ตนเป็นอยู่ ตัวอย่างเช่น เมื่อคนได้รับการสนองความต้องการอยู่ในระดับหนึ่งแล้วอย่างสมบูรณ์ ก็อยากได้รับการตอบสนองความต้องการอีกระดับที่สูงกว่า แต่

ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรค ไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ หรือไม่สำเร็จตามความต้องการ สิ่งนี้จะทำให้คนเราหยุดการแสวงหา ท้อถอย และจะยอมรับสภาพไม่มีการดิ้นรนอีกต่อไป ในทางตรงข้าม ถ้าความต้องการในระดับต่ำกว่าในแต่ละระดับได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ คนก็จะเกิดความต้องการในขั้นต่อไปอีกจนกระทั่งบรรลุถึงความต้องการสูงสุด คือ การได้รับความสำเร็จในชีวิต

1.4.2 ทฤษฎี การงูใจ อี.อาร์.จี (ERG theory)

เป็นทฤษฎีความต้องการซึ่งกำหนดลำดับขั้นความต้องการ (อ้างอิงจาก ศิริวรรณ เสรวิรัตน์ และคณะ, 2545 : 312) Alderfer ได้ชี้ความแตกต่างระหว่างความต้องการในระดับต่ำและความต้องการในระดับสูงซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการของมาสโลว์ 5 ประเภท เหลือ 3 ประเภท ดังนี้

1) ความต้องการในการอยู่รอด (Existence needs :E) เป็นความต้องการในระดับต่ำสุดและมีลักษณะเป็นรูปธรรม (Concret) ประกอบด้วยความต้องการตามทฤษฎีมาสโลว์ คือความต้องการของร่างกายและความต้องการความปลอดภัยซึ่งสามารถพิสูจน์ได้

2) ความต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness needs :R) มีลักษณะเป็นรูปธรรมน้อยลง ประกอบด้วยความต้องการด้านสังคม ตามทฤษฎีมาสโลว์บวกด้วยความต้องการความปลอดภัยและความต้องการการยกย่อง

3) ความต้องการความเจริญเติบโตก้าวหน้า (Growth needs : G) เป็นความต้องการในระดับสูงสุด และมีความเป็นรูปธรรมต่ำสุด ประกอบด้วยส่วนที่เป็นความต้องการการยกย่องและบวกด้วยความต้องการประสบความสำเร็จตามทฤษฎีมาสโลว์

อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer) ไม่เชื่อว่าบุคคลต้องตอบสนองความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ในระดับของความต้องการก่อนที่จะก้าวไปสู่ระดับอื่น เขาพบว่าบุคคลจะได้รับการกระตุ้นโดยความต้องการมากกว่าหนึ่งระดับ ยิ่งกว่านั้น อัลเดอร์เฟอร์ ค้นพบว่าระดับของชนิตจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคลผู้ประกอบการจะแสวงหาการยกย่องนับถือ (ความต้องการความสัมพันธ์) และความรู้สึกสร้างสรรค์เป็นความต้องการความเจริญเติบโตก่อนที่จะคำนึงถึงความต้องการด้านรูปธรรม เช่น ความหิว และความกระหาย (เป็นความต้องการการอยู่รอด)

อัลเดอร์เฟอร์ ยังขยายทฤษฎีของมาสโลว์โดยพิจารณาถึงวิธีการที่บุคคลมีปฏิกิริยาเมื่อเขาสามารถและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองโดยพัฒนาหลักความก้าวหน้าในความพึงพอใจ (Satisfaction-progression principle) เพื่ออธิบายถึงวิธีการที่บุคคลมีความก้าวหน้ากับลำดับขั้นความต้องการเมื่อตอบสนองความต้องการในระดับต่ำกว่าได้และในทางตรงกันข้ามหลักของการถดถอย-ความตึงเครียด (Frustration-regression principle) ซึ่งอธิบายว่า เมื่อบุคคลที่ยังมีความตึงเครียดในการพยายามที่จะตอบสนองความต้องการในระดับสูงขึ้น เขาจะเลิก

พยายามตอบสนองความต้องการและเปลี่ยนไปใช้ความพยายามที่จะตอบสนองในระดับต่ำกว่า ทฤษฎี ERG ระลึกว่าบุคคลสามารถเปลี่ยนไปในระดับสูงขึ้น และต่ำลงของระดับความต้องการ ขึ้นอยู่กับว่าเขาสามารถตอบสนองความต้องการในระดับต่ำลงหรือความต้องการในระดับสูงขึ้นได้หรือไม่

1.4.3 ทฤษฎีความต้องการที่แสวงหา (Acquired-needs theory)

ทฤษฎีความต้องการที่แสวงหาของ McClelland (อ้างอิงจาก ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545 : 315) เป็นทฤษฎีซึ่งเสนอแนะว่าความต้องการที่แสวงหาการเรียนรู้โดยอาศัยชีวิตและการที่บุคคลมุ่งที่ความต้องการเฉพาะอย่างมากกว่าความต้องการอื่นๆ ความต้องการเพื่อความสำเริง (Needs for achievement) เป็นความปรารถนาที่จะบรรลุเป้าหมายซึ่งมีลักษณะท้าทายและเยี่ยมยอด

ความต้องการเพื่อความผูกพัน (Needs for affiliation) ความปรารถนาที่จะกำหนดความผูกพันส่วนตัวกับบุคคล ความต้องการอำนาจ (Needs for power) เป็นความปรารถนาที่มีอิทธิพลหรือควบคุมบุคคลอื่น

ทฤษฎีนี้ได้ทำความเข้าใจถึงการจูงใจ ซึ่งมีรูปแบบการจูงใจความต้องการพื้นฐาน 3 ประการ ดังนี้

1) ความต้องการอำนาจ (Needs for Power) McClelland และทีมงานผู้วิจัย ได้พบว่าบุคคลมีความต้องการอำนาจสูง จะมีความเกี่ยวข้องกับอิทธิพลและการควบคุม บุคคลเช่นนี้ต้องการความเป็นผู้นำ เป็นนักพูดเป็นผู้ที่ต้องการทำงานให้เหนือกว่าบุคคลอื่น เป็นกลุ่มที่แสวงหาหรือค้นหาวิธีแก้ปัญหาคำดีที่สุด ชอบสอนและชอบพูดในที่ชุมชนชอบการแข่งขันเพื่อให้สถานภาพสูงขึ้นจะกังวลเรื่องอำนาจมากกว่าทำงานให้ได้ประสิทธิภาพ

2) ความต้องการความผูกพัน (Needs for affiliation) บุคคลที่มีความต้องการข้อนี้สูงจะพอใจจากการเป็นที่รัก และมีแนวโน้มจะเลี่ยงความเจ็บปวดจากการต่อต้าน โดยสมาชิกกลุ่มสังคม เขาจะรักษาความสัมพันธ์อันดีในสังคม พยายามให้ความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน พยายามสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ต้องการสร้างความเข้าใจดีจากสังคมที่เขาเป็นสมาชิกอยู่

3) ความต้องการความสำเร็จ (Needs for achievement) บุคคลที่ต้องการความสำเร็จสูงจะมีความปรารถนาอย่างรุนแรงที่จะประสบความสำเร็จและกลัวต่อความล้มเหลว ต้องการการแข่งขันและกำหนดเป้าหมายที่ยากลำบากสำหรับตนเอง มีทัศนคติเสี่ยงแต่ไม่ชอบการพนันพอใจที่จะวิเคราะห์และประเมินปัญหา มีความรับผิดชอบเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง และมีการป้อนกลับในการทำงานตลอดจนมีความปรารถนาจะทำงานให้ดีกว่าบุคคลอื่น แสวงหาหรือพยายามรับผิดชอบในการค้นหาวิธีแก้ปัญหาคำดีที่สุด

พื้นฐานทฤษฎีของ แมคเคลแลนด์ (McClelland) จะขึ้นอยู่กับเวลาและ เหตุผลของประสบการณ์ในชีวิตของแต่ละบุคคล จะถูกกระตุ้นด้วยความต้องการต่างๆ และแต่ละ ความต้องการจะมีผลต่อความพอใจในการปฏิบัติงานของเขา ทฤษฎีนี้จะช่วยให้ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของตนเองและคนอื่นเป็นอย่างดี สามารถสร้างงานและปรับสภาพ แวดล้อมในการทำงานให้สนองความต้องการทั้ง 3 ด้าน ของบุคคลได้อย่างเหมาะสม

1.4.4 ทฤษฎีความคาดหวังในการจูงใจ

ทฤษฎี Vroom (อ้างอิงจาก ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2545 : 319) นักจิตวิทยาชื่อ Victor H. Vroom เชื่อว่าบุคคลจะได้รับการกระตุ้นให้กระทำสิ่งซึ่งสามารถบรรลุ เป้าหมาย และมองเห็นว่าจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งทฤษฎีของ Vroom เป็นการจูงใจของ บุคคลซึ่งมีต่อสิ่งซึ่งมีคุณค่าในผลลัพธ์จากการใช้ความพยายาม (อาจจะเป็นด้านบวกหรือด้านลบ) คุณด้วยความเชื่อมั่น (ความ คาดหวัง) จากการใช้ความพยายาม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่ง Vroom ระบุว่า การจูงใจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งแต่ละบุคคลกำหนดเป้าหมายและโอกาสเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ทฤษฎี Vroom เป็นไปตาม สมการ คือ

อำนาจ (Force) = คุณค่าความพอใจในผลลัพธ์ (Variance) X ความคาดหวัง (Expectancy)

อำนาจ (Force) เป็นจุดแข็งของการจูงใจบุคคล คุณค่าความพอใจในผลลัพธ์ (Variance) เป็นจุดแข็งของการจูงใจบุคคลในผลลัพธ์ ความคาดหวัง (Expectancy) เป็นความน่าจะเป็น สำหรับการกระทำเฉพาะอย่าง ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ เมื่อบุคคลมีเป้าหมายเฉพาะอย่างไม่ แตกต่าง คุณค่าความพอใจในผลลัพธ์เท่ากับศูนย์ มีผลลัพธ์เป็นลบเมื่อบุคคลไม่สามารถบรรลุ เป้าหมายได้ ผลลัพธ์ก็คือไม่มีการจูงใจ นอกจากนี้บุคคลจะไม่มี การจูงใจให้บรรลุเป้าหมาย ถ้าความ คาดหวังเป็นศูนย์หรือติดลบ อำนาจในการกระทำบางสิ่งขึ้นอยู่กับทั้งคุณค่าความพอใจในผลลัพธ์และ ความคาดหวัง

ทฤษฎีความคาดหวัง สรุปได้ว่า การกระทำเป็นผลมาจากแรงจูงใจและ ความสามารถ แรงจูงใจขึ้นอยู่กับความคาดหวังที่บุคคลคาดว่าจะได้ผลจากที่เขาได้พยายาม แรงจูงใจประกอบไปด้วยทั้งแรงจูงใจภายในภายนอก แรงจูงใจภายใน คือความพึงพอใจที่ประสบ ความสำเร็จ และแรงจูงใจภายนอกคือรางวัลที่ได้รับ และพฤติกรรมของบุคคลจะประกอบไปด้วย ความสามารถ ความพยายาม และการรับรู้เรื่องบทบาทของตน

โดยสรุป การที่บุคคลจะเกิดความพึงพอใจในสิ่งใดๆ ได้มากหรือน้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับ ความต้องการหรือความคาดหวังของบุคคล แรงผลักดันที่จะนำไปสู่การกระทำ และ เป้าหมายที่ต้องการ ความพึงพอใจของบุคคล เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองใน

ระดับหนึ่ง และเมื่อบุคคลนั้นเกิดความต้องการจึงจะตั้งเป้าหมายเพื่อให้บรรลุความต้องการ ความต้องการของบุคคลจะแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมและลักษณะของบุคคล

2. อุทกภัย

สมิทธ ธรรมสโรช (2534: 10-12) ให้ความหมายของอุทกภัย (floods) ว่าหมายถึง อันตรายอันเกิดจากน้ำท่วมหรืออันตรายอันเกิดจากสภาวะที่น้ำไหลเอ่อล้นฝั่งแม่น้ำลำธาร หรือทางน้ำเข้าท่วมพื้นที่ ซึ่งโดยปกติแล้วมิได้อยู่ได้ระดับน้ำ หรือเกิดจากการสะสมน้ำบนพื้นที่ซึ่งระบายน้ำออกไม่ทันทำให้พื้นที่นั้นปกคลุมไปด้วยน้ำโดยทั่ว ๆ ไป อุทกภัยมักเกิดจากน้ำท่วมซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 2 ลักษณะ คือ

1. น้ำท่วมขัง (drainage floods) เป็นสภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นเนื่องจากระบบระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ มักเกิดบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำและบริเวณชุมชนเมืองใหญ่ ๆ มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปซึ่งเกิดจากฝนตกหนัก ณ บริเวณนั้นๆ ติดต่อกันเป็นเวลาหลายวันหรือเกิดจากสภาวะน้ำล้นตลิ่งน้ำท่วมขังส่วนใหญ่จะเกิดบริเวณท้ายน้ำและมีลักษณะแผ่เป็นบริเวณกว้าง ๆ เนื่องจากไม่สามารถระบายได้ทัน ความเสียหายจะเกิดกับพืชผลทางการเกษตรและอสังหาริมทรัพย์เป็นส่วนใหญ่ สำหรับความเสียหายอื่น ๆ มิได้มากนัก เพราะสามารถเคลื่อนย้ายให้อยู่ในที่ที่ปลอดภัยได้ เมื่อทราบคำเตือนล่วงหน้าจากกรมอุตุนิยมวิทยาเกี่ยวกับสภาวะฝนตกหนักและน้ำล้นตลิ่ง
2. น้ำท่วมฉับพลันหรือน้ำป่า (flash floods) เป็นสภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นและลดลงอย่างฉับพลัน เนื่องจากฝนตกหนักในบริเวณพื้นที่ซึ่งมีความชันมากและมีคุณสมบัติในการกักเก็บน้ำหรือดำนน้ำน้อย เช่น บริเวณต้นน้ำซึ่งมีความชันของพื้นที่มาก พื้นที่ป่าที่ถูกทำลายไปทำให้การกักเก็บน้ำหรือการดำนน้ำน้อยลง พื้นถนน และสนามบิน เป็นต้น หรืออาจเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น เขื่อนหรืออ่างน้ำพังทลาย น้ำท่วมฉับพลันมักเกิดขึ้นหลังจากฝนตกหนักไม่เกิน 6 ชั่วโมงและมีเกิดบริเวณที่ราบระหว่างหุบเขา ซึ่งอาจจะไม่มีฝนตกหนักในบริเวณนั้นมาก่อนเลย แต่มีฝนตกหนักมากบริเวณต้นน้ำที่อยู่ห่างออกไป เนื่องจากน้ำท่วมฉับพลันมีความรุนแรงและเคลื่อนที่ด้วยความรวดเร็วมาก โอกาสที่จะป้องกันและหลบหนีจึงมีน้อย ดังนั้น ความเสียหายที่เกิดจากน้ำท่วมฉับพลันจึงมีมากทั้งแก่ชีวิตและทรัพย์สิน

กรมอุตุนิยมวิทยา (2544: 5-6) ระบุเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดอุทกภัยไว้ว่ามีสาเหตุมาจากหลายประการ ดังนี้

1. ฝนตกหนักจากพายุฝนหรือพายุฝนฟ้าคะนอง ที่เกิดขึ้นติดต่อกันเป็นเวลามากมาย ๑ ชั่วโมง มีปริมาณฝนตกมากจนไม่อาจไหลลงสู่ต้นน้ำลำธาร ได้ทันจึงท่วมพื้นที่ที่อยู่ในที่ต่ำ มักเกิดในช่วงฤดูฝนหรือฤดูร้อน

2. ฝนตกหนักจากพายุหมุนเขตร้อน โดยเฉพาะขณะที่พายุหมุนเขตร้อนนี้ประจำอยู่ที่แห่งหนึ่งเป็นเวลานานหรือแทบไม่เคลื่อนที่ จะทำให้บริเวณนั้นมีฝนตกติดต่อกันตลอดเวลาซึ่งพายุหมุนเขตร้อนมีความรุนแรงมาก เช่น มีความรุนแรงขนาดพายุโซนร้อนหรือไต้ฝุ่นเมื่อเคลื่อนตัวไปถึงที่ใดก็ทำให้ที่นั่นเกิดทั้งพายุลมแรง ฝนตกหนักเป็นบริเวณกว้าง และมีน้ำท่วม นอกจากนี้ถ้าความถี่ของพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนเข้ามาหรือเคลื่อนผ่านเกิดขึ้นต่อเนื่องกันถึงแม้จะในช่วงสั้นๆ แต่ก็มักจะทำให้เกิดน้ำท่วมเสมอ

3. ฝนตกหนักในป่าบนภูเขา ทำให้มีปริมาณน้ำบนภูเขาหรือแหล่งต้นน้ำมาก มีการไหลและเชี่ยวอย่างรุนแรงลงสู่ที่ราบเชิงเขาเกิดน้ำท่วมขึ้นอย่างกะทันหัน เรียกว่าน้ำท่วมฉับพลันเกิดขึ้นหลังจากที่ฝนตกหนักในช่วงระยะเวลาสั้นๆ หรือเกิดขึ้นก่อนที่ฝนจะหยุดตก มักเกิดขึ้นในลำธารเล็ก ๆ โดยเฉพาะตอนที่อยู่ใกล้ต้นน้ำของบริเวณลุ่มน้ำระดับน้ำจะสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับเทือกเขาสูง เช่น จังหวัดเชียงใหม่เคยมีปรากฏการณ์เช่นนี้อยู่เสมอ

4. ผลจากน้ำทะเลหนุนในระยะที่ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์อยู่ในแนวที่ทำให้ระดับน้ำทะเลขึ้นสูงสุด น้ำทะเลจะหนุนให้ระดับน้ำในแม่น้ำสูงขึ้นอีกมาก เมื่อประจวบกับระยะเวลาที่น้ำป่าและจากภูเขาไหลลงสู่แม่น้ำ ทำให้น้ำในแม่น้ำไม่อาจไหลลงสู่ทะเลได้ทำให้เกิดน้ำเอ่อล้นตลิ่งและท่วมเป็นบริเวณกว้างยิ่งถ้ามีฝนตกหนักหรือมีพายุเกิดขึ้นในช่วงนี้ ความเสียหายจากน้ำท่วมชนิดนี้จะมาก

5. ผลจากลมมรสุมมีกำลังแรง มรสุมตะวันออกเฉียงใต้เป็นมรสุมที่พัดพาความชื้นจากมหาสมุทรอินเดียเข้าสู่ประเทศไทย ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม เมื่อมรสุมชนิดนี้มีกำลังแรงเป็นระยะเวลาหลายๆ วัน ทำให้เกิดคลื่นลมแรง ระดับน้ำในทะเลตามขอบฝั่งจะสูงขึ้น ประกอบกับมีฝนตกหนักทำให้เกิดน้ำท่วมได้ ยิ่งถ้ามีพายุหมุนเกิดขึ้นในทะเลจีนใต้ก็จะยิ่งเสริมให้มรสุมตะวันออกเฉียงใต้ดังกล่าวมีกำลังแรงขึ้นอีก ส่วนมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดจากประเทศจีนเข้าสู่ประเทศไทยปะทะขอบฝั่งตะวันออกของภาคใต้ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดมาครั้งนี้กำลังแรงเป็นครั้งคราวเมื่อบริเวณความกดอากาศสูงในประเทศจีนมีกำลังแรงขึ้นจะทำให้มีฝนตกหนักในภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไป ทำให้เกิดน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้าง

6. ผลจากแผ่นดินไหวหรือภูเขาไฟระเบิด เมื่อเกิดแผ่นดินไหว หรือภูเขาไฟบนบก และภูเขาไฟใต้น้ำระเบิด เปลือกของผิวโลกบางส่วนจะได้รับความกระทบกระเทือนต่อเนื่องกัน บางส่วนของผิวโลกจะสูงขึ้นบางส่วนยุบลง ทำให้เกิดคลื่นใหญ่ในมหาสมุทรซัดขึ้นฝั่ง

สรุปได้ว่า อุทกภัยหมายถึง ภัยธรรมชาติที่ทำให้เกิดน้ำท่วมขังทำให้สภาพพื้นที่บ้านเรือน พื้นที่ทำการเกษตร เส้นทางคมนาคมได้รับความเสียหาย

3. แนวทางการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2547: 1 - 7) กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานเมื่อเกิดภัยพิบัติในท้องที่ ไว้ดังนี้

3.1 การรายงานสถานการณ์ภัยธรรมชาติ (คชภ. 1) ทันทีที่เกิดภัย ดังนี้

3.1.1 ผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายรายงานสถานการณ์ภัยธรรมชาติเบื้องต้นทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพืช ด้านประมง และด้านปศุสัตว์ ตามแบบ คชภ.1 ส่งให้สำนักงานเกษตรอำเภอทันทีที่เกิดภัย

3.1.2 สำนักงานเกษตรอำเภอรายงานสถานการณ์ภัยธรรมชาติ (คชภ.1) ส่งให้สำนักงานเกษตรจังหวัดและนายอำเภอทันทีหรือภายใน 24 ชั่วโมง

3.1.3 สำนักงานเกษตรจังหวัดประสานงานกับเจ้าหน้าที่ประมงจังหวัดและปศุสัตว์จังหวัด ประเมินมูลค่าความเสียหายที่จะช่วยเหลือตามแบบรายงานสถานการณ์ภัยธรรมชาติ (คชภ.1) และส่งให้กรมส่งเสริมการเกษตรทางโทรสาร และสำเนาส่งสำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตและสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด

3.2 การสำรวจความเสียหาย

เมื่อได้รับรายงานสถานการณ์ภัยธรรมชาติเบื้องต้น (คชภ.1) กรมส่งเสริมการเกษตรต้องเร่งสำรวจผลกระทบจากภัยพิบัติในพื้นที่การเกษตรและเกษตรกร โดยเร็วที่สุด ดังนี้

3.2.1 ผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล/หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสำรวจพื้นที่ประสบภัยและเกษตรกรเป็นรายครัวเรือน ตามแบบยื่นความจำนง กษ 01 กรณีขอความช่วยเหลือเป็นเงินสด หรือแบบบัญชีรายชื่อเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติและ ความต้องการ (คชภ.2/2) กรณีขอความช่วยเหลือเป็นปัจจัยการผลิต ส่งสำนักงานเกษตรอำเภอ (สำรวจความเสียหายและการให้ความช่วยเหลือให้ยึดพื้นที่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดที่ เกษตรกรประกอบการเกษตร)

3.2.2 สำนักงานเกษตรอำเภอ สรุปข้อมูลความเสียหายตามแบบที่กำหนด

3.3 การให้ความช่วยเหลือ

ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 ในรูปการให้ความช่วยเหลือ ดังนี้

3.3.1 เงินสด ตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลัง ข้อ 5.10 ใช้อัตราความช่วยเหลือตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือด้านพืช และด้านการเกษตรอื่น มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

- 1) สำนักงานเกษตรอำเภอ นำข้อมูล กษ 01 ประมวลลงในโปรแกรมการช่วยเหลือเป็นเงินสด (ที่อยู่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด ต้องเป็นที่อยู่ของเกษตรกรประกอบการเกษตรและได้รับความเสียหาย)
- 2) สำนักงานเกษตรอำเภอ นำแบบประมวลรวบรวมความเสียหายและการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย (แบบประมวลรวบรวมการช่วยเหลือรายหมู่บ้าน กษ 02) ลงนามรับรองและนำไปปิดประกาศ ณ ที่ทำการกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/องค์การบริหารส่วนตำบลและสำนักงานเกษตรอำเภอ อย่างน้อย 3 วัน
- 3) สำนักงานเกษตรอำเภอ นำแบบประมวลรวบรวมการช่วยเหลือรายหมู่บ้าน กษ 02 ตามคำขอจัดสรรงบประมาณสรุประดับตำบล กษ 02 และแบบคำขอจัดสรรงบประมาณสรุประดับอำเภอจาก กษ 02 เสนอคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ (ก.ช.ภ.อ.) หรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกิ่งอำเภอ (ก.ช.ภ.กอ.) พิจารณาให้ความเห็นชอบการช่วยเหลือเป็นเงินสด
- 4) เมื่อคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอมิมติให้ความเห็นชอบแล้ว สำนักงานเกษตรอำเภอเสนอนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ อนุมัติให้ใช้เงินทดรองราชการ
- 5) สำนักงานเกษตรอำเภอ นำแบบคำขอจัดสรรงบประมาณสรุประดับอำเภอ กษ 02 ที่คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอ (ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.กอ.) พิจารณาเห็นชอบแล้ว สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอ (ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.กอ.) และหนังสือนายอำเภออนุมัติให้ใช้เงินทดรองราชการดำเนินการให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ยืมเงินทดรองราชการจากคลัง ผ่านเสมียนตราจังหวัดของที่ทำการปกครองจังหวัดโดยเร็ว (ภายใน 3 วัน หลังจาก ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.กอ.อนุมัติ)

6) สำนักงานเกษตรอำเภอ จัดทำเอกสารหนังสือสำคัญรับเงิน กษ 04 มอบให้เกษตรกรเป็นหลักฐานเพื่อนำไปรับเงิน

7) หากวงเงินตามที่อยู่ว่าราชการจังหวัดจัดสรรให้ไม่เพียงพอในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในรายงานการประชุม ก.ช.ภ.อ./กอ. ต้องระบุให้ชัดเจนว่าวงเงินที่อยู่ว่าราชการจังหวัดจัดสรรให้ใช้ไม่เพียงพอในการให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้ ก.ช.ภ.จ. พิจารณออนุมัติให้ความเห็นชอบการช่วยเหลือเพิ่มเติม โดยสำนักงานเกษตรอำเภอจัดทำเอกสารเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณไปยังสำนักงานเกษตรจังหวัด ประกอบด้วย

(1) สำเนารายงานการประชุม ก.ช.ภ.อ. หรือ ก.ช.ภ.กอ.

(2) สำเนาประกาศภัยพิบัติจังหวัด

(3) แบบประมวลรวบรวมความเสียหายและการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ (รายหมู่บ้าน กษ 02)

(4) แบบประมวลรวบรวมความเสียหายและการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย (สรุประดับตำบลจาก กษ 02)

(5) แบบคำขอจัดสรรงบประมาณเพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย (สรุประดับอำเภอจาก กษ 02)

8) สำนักงานเกษตรจังหวัด จัดทำแผนคำขอจัดสรรงบประมาณเพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย (แบบคำขอจัดสรรงบประมาณ กษ 03) พร้อมเอกสารข้อ (1)–(2) ข้างต้น นำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ก.ช.ภ.จ. พิจารณาให้ความช่วยเหลือ

9) เมื่อคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับจังหวัด ก.ช.ภ.จ. มีมติให้ความเห็นชอบการช่วยเหลือเป็นเงินสดแล้ว สำนักงานเกษตรจังหวัดเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด อนุมัติให้ใช้เงินทดรองราชการจากคลัง โดยผ่านการเงินและบัญชีของที่ทำการปกครอง ซึ่งเป็นหน่วยเบิกจ่ายและให้รับเบิกเงินจากคลังจังหวัดโดยเร็วไม่ควรเกิน 3 วัน

10) สำนักงานเกษตรจังหวัด จัดทำเอกสารหนังสือสำคัญรับเงิน กษ 04 มอบให้เกษตรกรเป็นหลักฐานเพื่อนำไปรับเงิน

3.3.2 ปัจจัยการผลิต ตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลัง ข้อ 5.4 ให้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างปัจจัยการผลิตตามอัตราที่กำหนดในหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ โดยใช้ราคากลางปัจจัยการผลิตการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1) สำนักงานเกษตรอำเภอ นำข้อมูลบัญชีรายชื่อเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ และความต้องการ (คชภ.2/2) สรุปแปลงแบบรายงานความเสียหายและความต้องการความ

ช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ (คชภ.2/1) เสนอคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอ พิจารณาให้ความเห็นชอบ

2) เมื่อคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ให้ความเห็นชอบแล้ว สำนักงานเกษตรอำเภอเสนอนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภออนุมัติให้ใช้เงินทศรพระราชการ

3) สำนักงานเกษตรอำเภอ นำข้อมูลสำเนาประกาศภัยพิบัติจังหวัด สำเนารายงานการประชุม ก.ช.ภ.อ./กอ. คชภ. 2/1 และหนังสือนายอำเภออนุมัติให้ใช้เงินทศรพระราชการ ดำเนินการให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอขออนุมัติเงินทศรพระราชการจากคลัง โดยผ่านเสมียนตราจังหวัดของที่ทำการปกครองจังหวัดโดยเร็ว (ภายใน 3 วันหรือจาก ก.ช.ภ.อ/กอ. อนุมัติ)

4) สำนักงานเกษตรอำเภอ ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทศรพระราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 หมวด 5 การจัดหาและการควบคุมพัสดุ โดยใช้อัตราการให้ความช่วยเหลือตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือ ด้านพืช ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ และด้านการเกษตรอื่น

5) หากวงเงินตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดสรรให้ไม่เพียงพอในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในรายงานการประชุม ก.ช.ภ.อ./กอ. ต้องระบุให้ชัดเจนว่าวงเงินที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดสรรให้ใช้ในด้านใดบ้างจึงไม่เพียงพอ เพื่อให้ ก.ช.ภ.จ. พิจารณานุมัติให้ความเห็นชอบการช่วยเหลือเพิ่มเติม โดยสำนักงานเกษตรอำเภอจัดทำเอกสาร เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณไปยังสำนักงานเกษตรจังหวัด ประกอบด้วย สำเนาประกาศภัยพิบัติจังหวัด สำเนารายงานการประชุม ก.ช.ภ.อ. หรือ ก.ช.ภ.กอ. แบบรายงานความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ (คชภ.2/1)

6) สำนักงานเกษตรจังหวัด นำข้อมูลข้างต้นเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ก.ช.ภ.จ. ลงนามรับรองให้ความช่วยเหลือ

7) เมื่อคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับจังหวัด (ก.ช.ภ.จ.) มีมติให้ความเห็นชอบแล้ว สำนักงานเกษตรจังหวัดเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติให้ใช้เงินทศรพระราชการ

8) สำนักงานเกษตรจังหวัดนำข้อมูล สำเนาประกาศภัยพิบัติจังหวัด สำเนารายงานการประชุม ก.ช.ภ.จ. คชภ.2 และหนังสือผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติให้ใช้เงินทศรพระราชการ

ดำเนินการยืมเงินทรองราชการจากคลัง โดยผ่านเสมียนตราจังหวัดของที่ทำการปกครองจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยเบิกจ่าย และให้รีบเบิกเงินจากคลังจังหวัด โดยเร็วไม่ควรเกิน 3 วัน

9) สำนักงานเกษตรจังหวัด ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 หมวด 5 การจัดหา และการควบคุมพัสดุ โดยใช้วิธีการให้ความช่วยเหลือตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามหลักเกณฑ์และ วิธีการให้ความช่วยเหลือ ด้านพืช ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ และด้านการเกษตรอื่น

3.4 การจัดส่งหลักฐานเพื่อขอใช้เงินทรองราชการ

การจัดส่งหลักฐานเพื่อขอใช้เงินทรองราชการใน 2 รูปแบบมีการดำเนินการดังนี้

3.4.1 เงินสด

1) สำนักงานเกษตรอำเภอ จัดทำเอกสารการขอใช้เงินทรองราชการและ ตรวจสอบให้ถูกต้องก่อนจัดส่งให้ที่ทำการปกครองอำเภอ ภายใน 7 วัน ประกอบด้วย สำเนา ประกาศภัยพิบัติจังหวัด สำเนาบันทกิจรายงานการประชุม ก.ช.ภ.อ./กอ. สำเนาฎีกาเงินนอก งบประมาณ สำเนาหนังสือที่นายอำเภอหรือกิ่งอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภออนุมัติให้ยืมเงิน ทรองราชการ แบบประมวลรวบรวมความเสียหายและการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ (รายหมู่บ้าน กษ 02) แบบประมวลรวบรวมความเสียหายและการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย พิบัติ (สรุประดับตำบลจาก กษ 02) แบบคำขอจัดสรรงบประมาณเพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกร ผู้ประสบภัย (สรุประดับอำเภอจาก กษ 02) เอกสารหนังสือสำคัญรับเงิน กษ 04 ที่มีลายมือชื่อ ลงนามผู้รับเงินและผู้จ่ายเงิน

2) สำนักงานเกษตรจังหวัด จัดทำเอกสารการขอใช้เงินทรองราชการ และตรวจสอบให้ถูกต้องก่อนจัดส่งให้ที่ทำการปกครองจังหวัด ภายใน 7 วัน ประกอบด้วย สำเนา ประกาศภัยพิบัติจังหวัด สำเนาบันทกิจรายงานการประชุม ก.ช.ภ.จ. สำเนาฎีกาเงินนอกงบประมาณ สำเนาหนังสือที่ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติให้ใช้เงินทรองราชการ แบบประมวลรวบรวมความเสียหายและการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ (รายหมู่บ้าน กษ 02) แบบประมวลรวบรวม ความเสียหายและการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ (สรุประดับตำบลจาก กษ 02) แบบคำขอ จัดสรรงบประมาณเพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย (สรุประดับอำเภอจาก กษ 02) แบบ คำขอจัดสรรงบประมาณ (กษ 03) เอกสารหนังสือสำคัญรับเงิน กษ 04 ที่มีลายมือชื่อลงนามผู้รับเงิน และผู้จ่ายเงิน

3.4.2 ปัจจัยการผลิต

1) สำนักงานเกษตรอำเภอ จัดทำเอกสารการขอใช้ที่ดินเงินอุดหนุนราชการและตรวจสอบให้ถูกต้องก่อนจัดส่งให้ทำการปกครองอำเภอ ภายใน 7 วัน ประกอบด้วย สำเนาประกาศภัยพิบัติจังหวัด สำเนานบันทึกรายงานการประชุม ก.ช.ภ.อ./กอ. สำเนาฎีกาเงินนอกงบประมาณ แบบรายงานความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือ ตามแบบรายงาน คชภ. 2/1 สำเนาหนังสือที่นายอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ อนุมัติให้ใช้เงินอุดหนุนราชการ สำเนาหนังสืออนุมัติให้ดำเนินการจัดซื้อจัดหาปัจจัยการผลิต สำเนาหนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดหา/ตรวจรับ สำเนาใบเสนอราคา สำเนารายงานผลการจัดซื้อปัจจัยการผลิต สำเนานบันทึกการตกลงราคา สำเนาใบสั่งซื้อหรือสัญญาซื้อขายหรือบันทึกการตกลงซื้อขาย สำเนาใบส่งของและสำเนาใบตรวจรับปัจจัยการผลิต สำเนาใบเสร็จรับเงินที่มีลายมือชื่อลงนามรับรองการจ่ายเงินแล้ว แบบรายงานใช้จ่ายเงินอุดหนุนราชการ เป็นรายอำเภอ/ตำบล/หมู่บ้าน (แบบ 2) รายละเอียดรายการที่พิจารณาอนุมัติงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น (แบบ 3)

2) สำนักงานเกษตรจังหวัด จัดทำเอกสารการขอใช้ที่ดินเงินอุดหนุนราชการและตรวจสอบให้ถูกต้องก่อนจัดส่งให้ทำการปกครองจังหวัด ภายใน 7 วัน ประกอบด้วย สำเนาประกาศภัยพิบัติจังหวัด สำเนานบันทึกรายงานการประชุม ก.ช.ภ.จ. สำเนาฎีกาเงินนอกงบประมาณ แบบรายงานความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือ ตามแบบรายงาน คชภ.2 สำเนาหนังสือที่ผู้ว่าราชการจังหวัด อนุมัติให้ใช้เงินอุดหนุนราชการ สำเนาหนังสืออนุมัติให้ดำเนินการจัดซื้อจัดหาปัจจัยการผลิต สำเนาหนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดหา/ตรวจรับ สำเนาใบเสนอราคา สำเนารายงานผลการจัดซื้อปัจจัยการผลิต สำเนานบันทึกการตกลงราคา สำเนาใบสั่งซื้อหรือสัญญาซื้อขายหรือบันทึกการตกลงซื้อขาย สำเนาใบส่งของและสำเนาใบตรวจรับปัจจัยการผลิต สำเนาใบเสร็จรับเงินที่มีลายมือชื่อลงนามรับรองการจ่ายเงินแล้ว แบบรายงานใช้จ่ายเงินอุดหนุนราชการ เป็นรายอำเภอ/ตำบล/หมู่บ้าน (แบบ 2) รายละเอียดรายการที่พิจารณาอนุมัติงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น (แบบ 2)

3.5 การขอรับความช่วยเหลือจากส่วนกลาง

ในกรณีที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตร ต้องมีเอกสาร ดังนี้

3.5.1 เงินสด ประกอบด้วย ประกาศภัยพิบัติจังหวัด แบบประมวลผลรวบรวมการช่วยเหลือรายหมู่บ้าน (กษ 02) แบบคำขอจัดสรรงบประมาณ (สรุประดับตำบลจาก กษ 02) แบบ

คำขอจัดสรรงบประมาณ (สรุประดับอำเภอจาก กษ 02) แบบคำขอจัดสรรงบประมาณ กษ 03 และ
สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการ ก.ช.ภ.อ. และ ก.ช.ภ.จ. ต้องมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) วัน เดือน ปี ที่เกิดภัยและสิ้นสุดภัย จำนวนเกษตรกร พื้นที่เสียหายและ
วงเงินให้ความช่วยเหลือ
- 2) มติที่ประชุม อนุมัติ/เห็นชอบให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยเป็น
เงินสด
- 3) ระบุข้อจำกัดให้ชัดเจนวงเงินในอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด 50 ล้านบาท
ได้ใช้ในด้านใดบ้างจึงไม่เพียงพอในการให้ความช่วยเหลือ

3.5.2 ปัจจัยการผลิต ประกอบด้วย

- 1) ประกาศภัยพิบัติจังหวัด
- 2) แบบรายงานความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือตามแบบ คชภ.2
- 3) สำเนารายงานการประชุม ก.ช.ภ.จ. ต้องมีสาระสำคัญ ดังนี้
 - (1) วัน เดือน ปี ที่เกิดภัยและสิ้นสุดภัย จำนวนเกษตรกร ชนิดพืชที่เสียหาย
และชนิดพืชที่ต้องการความช่วยเหลือ จำนวนต่อไร่
 - (2) ระบุข้อความให้ชัดเจนว่าวงเงินในอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด 50 ล้านบาท
ได้ใช้ในด้านใดบ้าง จึงไม่เพียงพอในการให้ความช่วยเหลือ

3.6 หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

พ.ศ. 2546

กระทรวงการคลังกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบ
ภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2546 เป็นต้นไป โดยขอบเขตการจ่ายเงิน
ทดรองราชการ จะต้องเป็นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามความหมายแห่งระเบียบ
กระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินและให้
ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราดังต่อไปนี้

ด้านพืช ให้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ดังนี้

- (1) กรณีพืชอายุต้นเสียหาย ให้ช่วยเหลือเป็นพันธุ์พืชอายุสั้นไม่เกินร้อยละ 100
ของพื้นที่เสียหาย หรือพันธุ์ไม้ผลไม่ยืนต้นไม่เกินร้อยละ 25 ของพื้นที่เสียหาย พร้อมทั้งช่วยเหลือ
ในด้านสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช หรือสารเคมี หรืออินทรีย์วัตถุที่ช่วยในการเจริญเติบโตของพืชใน
อัตราไม่เกินร้อยละ 50 ของพื้นที่ที่ให้ความช่วยเหลือ

(2) กรณีไม้ผลไม้ยืนต้นเสียหาย ให้ช่วยเหลือเป็นพันธุ์ไม้ผลไม้ยืนต้นไม่เกิน ร้อยละ 100 ของพื้นที่เสียหาย พร้อมทั้งช่วยเหลือในด้านสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช หรือสารเคมีหรือ อินทรีย์วัตถุที่ช่วยในการเจริญเติบโตของพืชในอัตราร้อยละ 50 ของพื้นที่ที่ให้ความช่วยเหลือ

(3) กรณีพืชที่ปลูกได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ทำให้ชะงักการเจริญเติบโตแต่ไม่ตายและยังอยู่ในสภาพฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิมได้ ให้ช่วยเหลือด้านสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช หรือสารเคมีหรืออินทรีย์วัตถุที่ช่วยในการฟื้นฟูให้พืชที่ทรุดโทรมนั้น ในอัตราไม่เกินร้อยละ 50 ของพื้นที่ที่สามารถฟื้นฟูได้

(4) กรณีพื้นที่ทำการเพาะปลูกได้ถูกหิน ดิน ทราย ไม้ โคลน รวมทั้งซากวัสดุทุกชนิดทับถมจนไม่สามารถใช้เพาะปลูกได้ และหน่วยงานของรัฐไม่สามารถเข้าไปให้ความช่วยเหลือ กรณีดังกล่าวได้ ให้ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายเป็นค่าจ้างเหมาในการขุดลอก ขนย้ายหิน ดิน ทราย ไม้ โคลน รวมทั้งซากวัสดุที่ทับถมพื้นที่แปลงเกษตรกรรม เพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเพาะปลูกพืชอายุสั้นได้ในขนาดพื้นที่ไม่เกิน 5 ไร่

(5) กรณีราษฎรมีความจำเป็นต้องขนย้ายปัจจัยการผลิตและผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ให้ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการขนย้ายปัจจัยการผลิตและผลผลิตในอัตรา ร้อยละ 50 ของปัจจัยการผลิตและผลผลิตของเกษตรกรที่ดำเนินการขนย้าย

(6) กรณีเกิดแพร่ระบาดของศัตรูพืช ให้ดำเนินการจัดหายาเคมีสารเคมี หรืออินทรีย์วัตถุ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันและกำจัดการแพร่ระบาดของศัตรูพืชทุกชนิด

ตารางที่ 2.1 เกณฑ์การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติด้านพืช

รายการ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ
1. พืชอายุสั้นเสียหาย	1.1 พันธุ์พืชอายุสั้นไม่เกิน ร้อยละ 100 1.2 พันธุ์ไม้ผลไม้ยืนต้นไม่เกิน ร้อยละ 25 1.3 สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช หรือสารเคมี หรืออินทรีย์วัตถุที่ช่วยในการเจริญเติบโตของพืชไม่เกิน ร้อยละ 50
2. ไม้ผลไม้ยืนต้นเสียหาย	2.1 ไม้ผลไม้ยืนต้น ไม่เกินร้อยละ 100 2.2 สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช หรือสารเคมี หรืออินทรีย์วัตถุที่ช่วยในการเจริญเติบโตของพืช ไม่เกิน ร้อยละ 50

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

รายการ	ตัวชี้วัด/เกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ
3. พืชที่ปลูกได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ทำให้ชะงักการเจริญเติบโต แต่ไม่ตายและยังอยู่ในสภาพฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิมได้	สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช หรือสารเคมี หรืออินทรีย์วัตถุ ที่ช่วยในการเจริญเติบโตของพืช ไม่เกินร้อยละ 50
4. พื้นที่ทำการเพาะปลูกได้ถูกหินดิน ทราย ไม้ โคลน รวมทั้งซากวัสดุทุกชนิดทับถมจนไม่สามารถใช้เพาะปลูกได้ และหน่วยงานของรัฐไม่สามารถเข้าไปให้ความช่วยเหลือกรณีดังกล่าวได้	ให้ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายเป็นค่าจ้างเหมาในการขุดลอก ขนย้ายหิน ดิน ทราย ไม้ โคลน รวมทั้งซากวัสดุที่ทับถมพื้นที่แปลงเกษตรกรรม เพื่อให้สามารถใช้พื้นที่เพื่อการเพาะปลูกพืชอายุสั้นได้ในขนาดพื้นที่ไม่เกิน 5 ไร่
5. กรณีราษฎรมีความจำเป็นต้องขนย้ายปัจจัยการผลิตและผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ	ให้ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการขนย้ายปัจจัยการผลิตและผลผลิตของเกษตรกรที่ดำเนินการขนย้ายในอัตรา ร้อยละ 50
6. กรณีเกิดแพร่ระบาดของศัตรูพืช	ดำเนินการจัดหายาเคมีสารเคมี หรืออินทรีย์วัตถุ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันและกำจัดการแพร่ระบาดของศัตรูพืชทุกชนิด

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2546) “สำเนาหลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 ” กองแผนงาน

3.7 หลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตร

ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2549

กรมส่งเสริมการเกษตร (2549: 1 - 4) หลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2549 ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2549 ไว้ดังต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์นี้เรียกว่า “หลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตร ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2549”

2. หลักเกณฑ์นี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2549 เป็นต้นไป

3. ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือ ด้านพืช ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ และด้านการเกษตรอื่น ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2547

บรรดาหลักเกณฑ์ ระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นใดที่กำหนดไว้แล้วในหลักเกณฑ์นี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับหลักเกณฑ์นี้ ให้ใช้หลักเกณฑ์นี้แทน

4. ขอบเขตการจ่ายเงินทดรองราชการ จะต้องเป็นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินตามความหมายแห่งระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

5. การจ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราดังต่อไปนี้

ด้านพืช

1) การให้ความช่วยเหลือเป็นปัจจัยการผลิต

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเป็นปัจจัยการผลิตให้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างปัจจัยการผลิตตามอัตราที่กำหนดในหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ โดยใช้บัญชีราคากลางและอัตราการใช้ปัจจัยการผลิตการเกษตรตามประกาศกรมส่งเสริมการเกษตร โดยความเห็นชอบของปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และให้ถือประกาศที่ผ่านความเห็นชอบเป็นส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์นี้ด้วย

2) การให้ความช่วยเหลือเป็นเงิน

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเป็นเงิน ให้ดำเนินการคิดอัตราการให้ความช่วยเหลือ ดังนี้

(1) กรณีที่เสียหาย ให้ช่วยเหลือดังนี้

ก. ข้าว	อัตราไร่ละ	414 บาท
ข. พืชไร่	อัตราไร่ละ	579 บาท
ค. พืชสวน และอื่น ๆ	อัตราไร่ละ	786 บาท

(2) กรณีพืชที่ปลูกได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ทำให้ชะงักการเจริญเติบโต แต่ไม่ตายและยังอยู่ในสภาพฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิมได้ ให้ช่วยเหลือดังนี้

ก. ข้าว	อัตราไร่ละ	142 บาท
---------	------------	---------

ข. พืชไร่ อัตราไร่ละ 161 บาท

ค. พืชสวน และอื่น ๆ อัตราไร่ละ 161 บาท

(3) กรณีราษฎรมีความจำเป็นต้องขนย้ายปัจจัยการผลิตและผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ให้ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการขนย้ายปัจจัยการผลิตและผลผลิตในอัตราร้อยละ 50 ของค่าจ้างดำเนินการขนย้ายตามที่จ่ายจริง

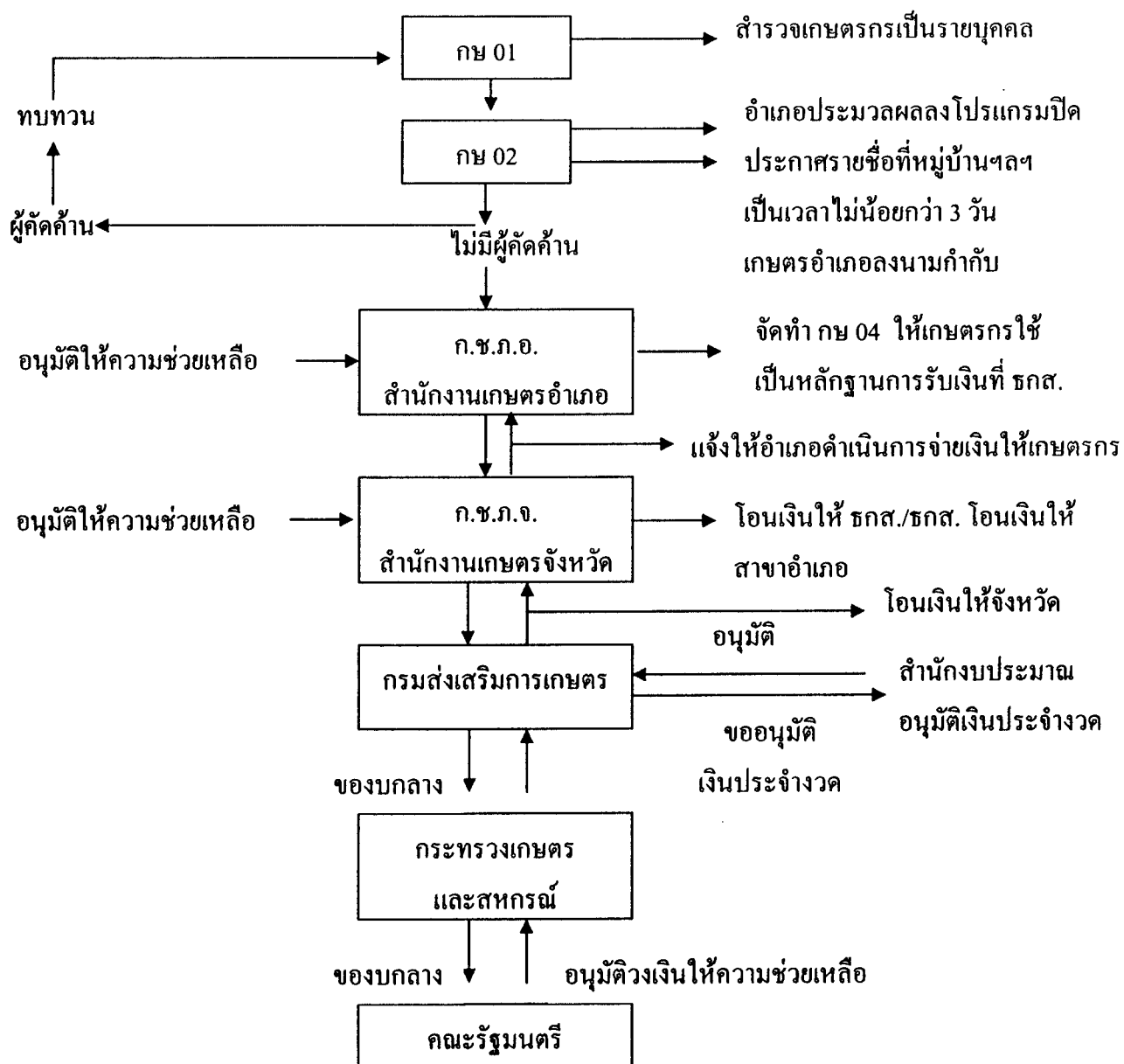
(4) กรณีเกิดการแพร่ระบาดของศัตรูพืช ให้ช่วยเหลือเป็นเงินในการจัดหายาเคมี สารเคมี หรืออินทรีย์วัตถุ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันและกำจัดการแพร่ระบาดของศัตรูพืชทุกชนิด ตามราคาท้องตลาดในขณะนั้น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักวิชาการ

3.8 ขั้นตอนการของบประมาณให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติเป็นเงินสด

กรมส่งเสริมการเกษตร (2547: 13) กำหนดขั้นตอนการของบประมาณให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเป็นเงินสด ดังภาพที่ 2.3

3.9 ขั้นตอนการดำเนินงานให้ช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติโดยใช้เงินอุดหนุนราชการ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2549: 1) กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานให้ช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติโดยใช้เงินอุดหนุนราชการ ดังภาพที่ 2.4



ภาพที่ 2.3 ขั้นตอนการของงบประมาณให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติเป็นเงินสด

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2547) คู่มือปฏิบัติการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ

กรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร

กษ. 01 หมายถึง แบบยื่นความจำนงเพื่อขอรับการช่วยเหลือของเกษตรกรที่ประสบ
อุทกภัยเป็นรายบุคคล

กษ. 02 หมายถึง แบบสรุปภาพรวมความเสียหายและการช่วยเหลือเกษตรกรผู้
ประสบอุทกภัยเป็นรายบุคคลของหมู่บ้าน พื้นที่ที่ได้รับการช่วยเหลือ

กษ. 03 หมายถึง แบบจัดสรรงบประมาณเพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกร
ผู้ประสบอุทกภัยตามพื้นที่ที่ได้รับ ความเสียหาย และวงเงินที่ได้รับการช่วยเหลือ

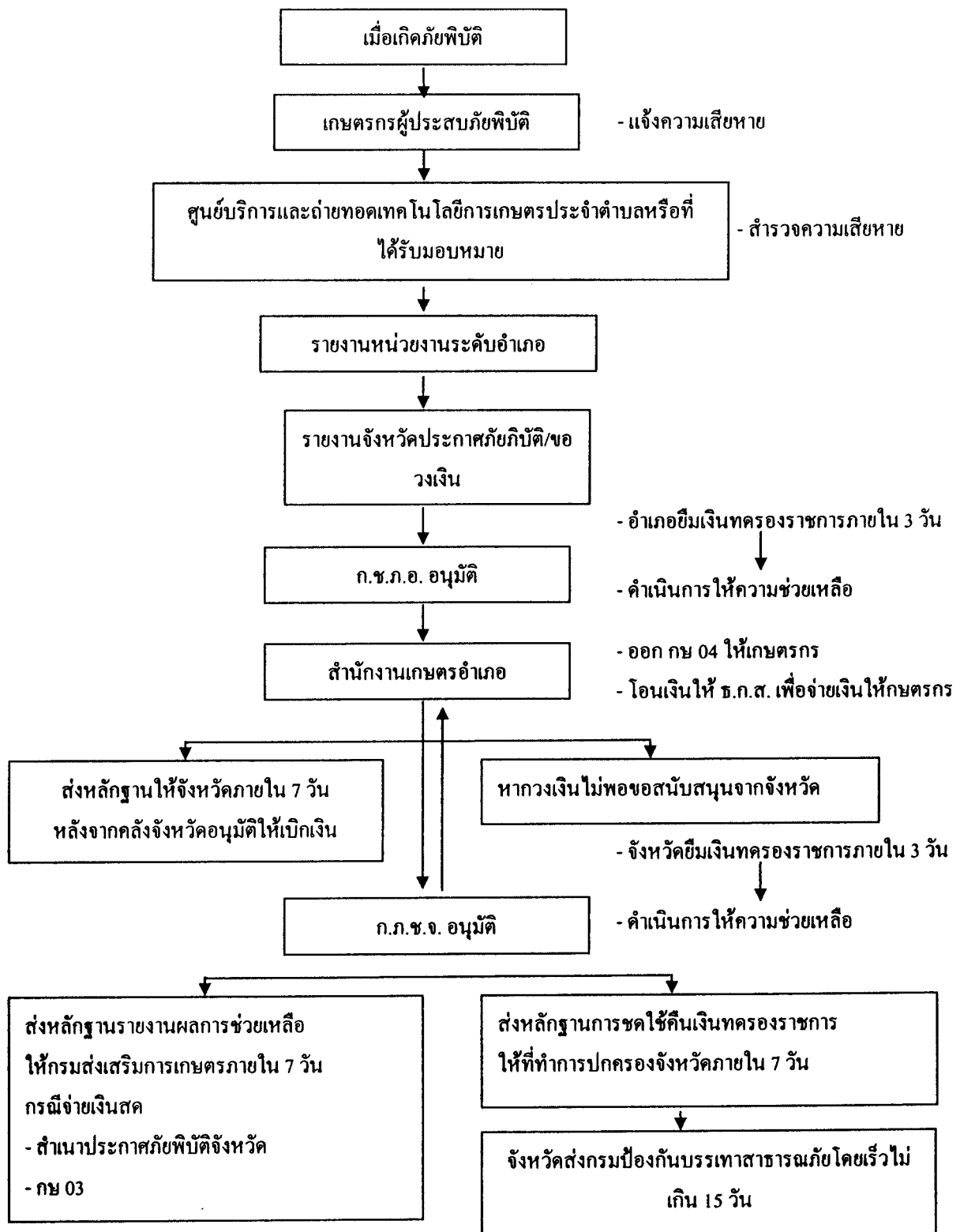
กษ. 04 หมายถึง หนังสือที่ส่วนราชการออกให้เพื่อใช้เป็นหลักฐานแจ้งให้เกษตรกร
ที่ประสบอุทกภัยมารับเงินช่วยเหลือ

ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.กอ. หมายถึง คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยระดับ
อำเภอหรือกิ่งอำเภอ เรียกโดยย่อว่า ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.กอ. ซึ่งจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง มีนายอำเภอหรือ
ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นประธานกรรมการ หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ
หรือกิ่งอำเภอที่เกี่ยวข้องหรือผู้แทน ผู้แทนกระทรวงกลาโหม 1 คน ผู้แทนกรมป้องกันบรรเทาสา
ธารณภัย 1 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหรือกิ่งอำเภอนั้น 1 คน เป็น
กรรมการ และปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายความมั่นคงเป็นกรรมการและเลขานุการ

ก.ช.ภ.จ. หมายถึง คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยระดับจังหวัด เรียก
โดยย่อว่า ก.ช.ภ.จ. ซึ่งจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง มีปลัดจังหวัดเป็นประธาน หัวหน้าส่วนราชการที่
เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ โดยมีหัวหน้าฝ่ายกิจการพิเศษ (ป้องกันจังหวัด) เป็นกรรมการและเลขานุการ

สำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติจากพายุซังสาร ใช้เกณฑ์การให้ความ
ช่วยเหลือ ปี พ.ศ. 2549 โดยเป็นเงินสดเท่านั้น ซึ่งระบุอัตราการช่วยเหลือ ดังนี้

ก. ข้าว	อัตราไร่ละ	414 บาท
ข. พืชไร่	อัตราไร่ละ	579 บาท
ค. พืชสวน และอื่น ๆ	อัตราไร่ละ	786 บาท



ภาพที่ 2.4 ขั้นตอนการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติโดยใช้เงินอุดหนุนราชการ
ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2549) “ขั้นตอนการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย
โดยเงินอุดหนุนราชการ” หน้า 1

4. ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี

4.1 ข้อมูลทางกายภาพ

ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ที่ตั้งและอาณาเขต สภาพภูมิประเทศ ข้อมูลด้านการปกครองและประชากร ข้อมูลด้านการเกษตร พืชเศรษฐกิจ ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง (<http://www.pathumthani.go.th>) มีดังนี้

4.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดปทุมธานีตั้งอยู่ในภาคกลางประมาณเส้นรุ้งที่ 14 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก อยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง 2.30 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 1,525.856 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 953,660 ไร่ ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) เป็นระยะทางประมาณ 27.8 กิโลเมตร มี

4.1.2 สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มริมสองฝั่งแม่น้ำโดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านใจกลางจังหวัดในเขตอำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอสสามโคก ทำให้พื้นที่ของจังหวัดปทุมธานีถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันตกของจังหวัดหรือบนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยาได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอลาดหลุมแก้วกับพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองและอำเภอสสามโคก กับฝั่งตะวันออกของจังหวัด หรือบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมือง บางส่วน อำเภอธัญบุรี อำเภอลองหลวง อำเภอหนองเสือ อำเภอลำลูกกา และบางส่วนของอำเภอสสามโคก

โดยปกติระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาในฤดูฝนจะเพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ยประมาณ 50 เซนติเมตร ซึ่งทำให้เกิดภาวะ น้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นบริเวณกว้างและก่อให้เกิดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา สำหรับพื้นที่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยานั้นเนื่องจากประกอบด้วยคลองซอยเป็นคลองชลประทานจำนวนมากสามารถควบคุมจำนวนปริมาณน้ำได้ ทำให้ปัญหาเกี่ยวกับอุทกภัยมีน้อยกว่า

4.1.3 ลักษณะของดิน

พื้นที่จังหวัดส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ดินมีลักษณะเป็นดินเหนียวจัด สภาพดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดจัดมี pH ประมาณ 6 - 4 ซึ่งลักษณะของดินภายในจังหวัดสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มดินนาดี มีพื้นที่ประมาณ ร้อยละ 30 กลุ่มดินนาที่มีสภาพเป็นกรดจัด มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 70 เนื่องจากลักษณะดินเป็นดินเหนียวทำให้การระบายน้ำไม่ดี และการไหลบ่าของน้ำบนผิวดินช้า ซึ่งสภาพพื้นที่ดังกล่าวทำให้ไม่เหมาะสมกับการปลูกพืชไร่ และการปลูกข้าวได้

ผลผลิตต่ำ ซึ่งต้องมีการปรับปรุงโดยการใส่ปุ๋ยขาวหรือปุ๋ยนมาร์ลควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อให้การเพาะปลูกได้ผลผลิตดีขึ้น

4.2 ข้อมูลด้านการปกครองและประชากร

จังหวัดปทุมธานีแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 7 อำเภอ 60 ตำบล 529 หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 14 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 52 แห่ง ประชากร ณ สิ้นเดือนกันยายน 2546 จังหวัดปทุมธานีมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 731,711 คน มีจำนวน 319,424 หลังคาเรือน เป็นชาย 354,818 คน เป็นหญิง 376,893 คน ความหนาแน่นของประชากร โดยเฉลี่ยทั้งจังหวัดเท่ากับ 497.53 คน ต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร

4.3 ข้อมูลด้านการเกษตร

การใช้ที่ดินจังหวัดปทุมธานี ยังคงเป็นจังหวัดเกษตรกรรมโดยมีพื้นที่การเกษตรจำนวนทั้งสิ้น 506,678 ไร่ (ร้อยละ 53.03 ของจำนวนพื้นที่ทั้งหมด) พื้นที่การเกษตรมีอยู่ในทุกอำเภอภายในจังหวัด และมีมากที่สุด ในเขตอำเภอหนองเสือ ลำลูกกา ลาดหลุมแก้ว และ คลองหลวง ตามลำดับ โดยพื้นที่ของจังหวัด จะมีการทำการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นพืชนา และไม้ผล ไม้ยืนต้น ตามลำดับ พื้นที่เกษตรส่วนใหญ่เป็นของเกษตรกรเอง (209,466 ไร่ หรือ ร้อยละ 39.01) และที่เหลือเป็นพื้นที่อื่น (327,471 ไร่ หรือ ร้อยละ 60.99)

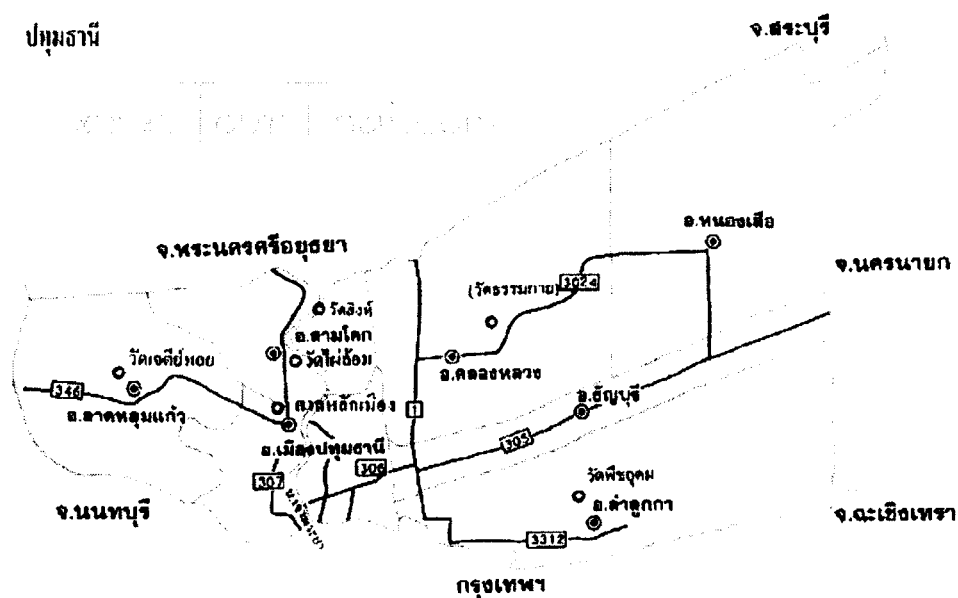
ตารางที่ 2.2 ข้อมูลการเกษตร ปี 2550 จังหวัดปทุมธานี

อำเภอ	พื้นที่ทำนา		ไม้ผล- ไม้ยืนต้น		พืชผัก		ไม้ดอกไม้ประดับ		พืชไร่		พืชสมุนไพร		เห็ด		พืชอื่น	
	พื้นที่ ปลูก (ไร่)	จำนวน' ราย	พื้นที่ ปลูก (ไร่)	จำนวน' ราย	พื้นที่ ปลูก (ไร่)	จำนวน' ราย	พื้นที่ ปลูก (ไร่)	จำนวน' ราย	พื้นที่ ปลูก (ไร่)	จำนวน' ราย	พื้นที่ ปลูก (ไร่)	จำนวน' ราย	พื้นที่ ปลูก (ไร่)	จำนวน' ราย	พื้นที่ ปลูก (ไร่)	จำนวน' ราย
เมือง	16,091	883	2,050	1,014	4,202	567	16	12	54	8	-	-	1	1	2,918	-
สามโคก	28,042	905	4,868	1,802	1,345	342	152	12	-	-	-	-	13	8	5,305	-
ลาดหลุมแก้ว	73,035	3,134	6,389	2,471	220	69	17	4	-	-	-	-	9	4	26,150	-
ธัญบุรี	6,200	291	2,905	664	783	136	280	174	1,237	88	-	-	-	-	2,101	-
ลำลูกกา	98,798	3,229	3,881	860	1,171	137	1,224	173	532	88	10	29	-	-	145	-
คลองหลวง	55,857	1,547	6,436	1,215	2,695	499	345	31	-	-	269	39	-	-	10,422	-
หนองเสือ	48,587	1,534	45,536	2,621	37,837	3,635	1,041	83	3,019	101	-	-	15	15	36,627	-
รวม 7 อำเภอ	326,610	11,523	72,065	10,647	48,253	5,385	3,075	489	4,842	285	279	68	38	28	83,668	-

หมายเหตุ : 1 หมายถึง จำนวนเกษตรกรที่ทำการผลิตพืชแต่ละชนิด

- หมายถึง ไม่มีข้อมูล

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดปทุมธานี (2550) "รายงานประจำปี 2550" (เอกสารโรเนียว) กรมส่งเสริมการเกษตร หน้า 14



ภาพที่ 2.5 แผนที่จังหวัดปทุมธานี

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศจังหวัดปทุมธานี. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปจังหวัดปทุมธานี. (2550) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปจังหวัดปทุมธานี ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2550. จาก : http://www.pathumthani.go.th/new_web/ibdex.php

5. การเกิดอุทกภัยในจังหวัดปทุมธานี

5.1 ความเสียหาย

จังหวัดปทุมธานีเกิดอุทกภัยเนื่องจากความกดอากาศต่ำต่อเนื่องพายุซังสาร ช่วงวันที่ 1 สิงหาคม – 24 พฤศจิกายน 2549 ในพื้นที่ 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองปทุมธานี หนองเสือ ธัญบุรี คลองหลวง ลำลูกกา ลาดหลุมแก้ว สามโคก เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน 3,607 ราย พื้นที่การเกษตรเสียหาย 49,825 ไร่ แยกเป็นชนิดพืช ดังนี้

ข้าว	38,959 ไร่
พืชไร่	916 ไร่
พืชสวนและอื่น ๆ	9,950 ไร่

ตารางที่ 2.3 พื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายจากอุทกภัย ปี 2549 จังหวัดปทุมธานี

อำเภอ	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่การเกษตรเสียหาย (ไร่)			
		ข้าว	พืชไร่	พืชสวนอื่น ๆ	รวม
เมืองปทุมธานี	628	1,840	116	1,546	3,502
หนองเสือ	246	1,023	173	1,333	2,529
ธัญบุรี	97	1,860	50	261	2,171
คลองหลวง	243	5,393	5	398	5,976
ลำลูกกา	1,164	22,936	485	3,482	26,903
ลาดหลุมแก้ว	380	2,072	47	851	2,970
สามโคก	849	3,835	40	2,079	5,954
รวม	3,607	38,959	916	9,950	49,825

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดปทุมธานี (2550) “รายงานประจำปี 2550” (เอกสารโรเนียว)

กรมส่งเสริมการเกษตร หน้า 15

5.2 การช่วยเหลือ

จังหวัดปทุมธานีได้ประสบอุทกภัยเนื่องจากร่องกคอากาศต่ำต่อเนื่องจากพายุซังสารช่วงวันที่ 1 สิงหาคม – 24 พฤศจิกายน 2549 ในพื้นที่ 7 อำเภอ เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสำรวจเกษตรกรที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัยดังกล่าวเป็นรายบุคคล รายละเอียดตามขั้นตอนที่กำหนด ดังภาพที่ 2.3 หน้า 28

5.3 ผลการจ่ายเงินสด

การจ่ายเงินสดช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัย ปี 2549 จังหวัดปทุมธานีใน 7 อำเภอได้แก่ อำเภอเมืองปทุมธานี สามโคก ลาดหลุมแก้ว ธัญบุรี คลองหลวง ลำลูกกาและหนองเสือ ได้รับอนุมัติงบประมาณวงเงิน 77.0 ล้านบาท ให้ความช่วยเหลือเกษตรกร จำนวน 3,607 ราย ในวันที่ 29 มกราคม 2550 รายละเอียดดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 สรุปแผน/ผลการจ่ายเงินช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบอุทกภัย ปี 2549 จังหวัดปทุมธานี

อำเภอ	งบประมาณที่ได้รับอนุมัติ		ผลการจ่ายเงิน		คงเหลือ	
	เกษตรกร	จำนวนเงิน	เกษตรกร	จำนวนเงิน	เกษตรกร	จำนวนเงิน
	(ราย)	(บาท)	(ราย)	(บาท)	(ราย)	(บาท)
เมืองปทุมธานี	628	6,362,194	628	5,783,113.75	-	579,080.25
สามโคก	246	4,852,200	245	1,563,147.00	1	3,289,053.00
ลาดหลุมแก้ว	97	3,167,029	92	996,276.00	5	2,170,753.00
ธัญบุรี	243	8,098,495	243	2,548,425.00	-	5,550,070.00
คลองหลวง	1,164	39,493,434	1,091	12,407,571.00	73	27,085,863.00
ลำลูกกา	380	4,875,631	335	4,109,637.00	45	765,994.00
หนองเสือ	849	10,176,726	807	8,718,718.75	42	1,458,007.25
รวม	3,607	77,025,709	3,441	36,126,888.50	166	40,898,820.50

หมายเหตุ จ่ายเงินครบทุกรายการแล้ว เงินเหลือเนื่องจากขออนุมัติเกณฑ์รุนแรงและได้มี

การตรวจสอบก่อนจ่ายเงินเป็นเกณฑ์ปกติ

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดปทุมธานี (2550) "รายงานประจำปี 2550" (เอกสาร โรเนียว)

กรมส่งเสริมการเกษตร หน้า 16

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

เกศนิสา แก้วสา (2547: 30-47) ศึกษาความต้องการความช่วยเหลือของเกษตรกรผู้ประสบอุทกภัยด้านพืช ปี 2546 จังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรผู้ประสบอุทกภัยด้านพืชเกือบทุกรายทำนาปลูกข้าวโดยอาศัยน้ำฝนอย่างเดียว พื้นที่นาเป็นที่ลุ่ม พื้นที่ทำนาข้าวก่อนเกิดอุทกภัยเฉลี่ย 20.80 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวได้รับความช่วยเหลือเฉลี่ย 6.35 ไร่ต่อครัวเรือน เงินที่ได้รับการช่วยเหลือเฉลี่ย 1,546.69 บาทต่อราย และได้รับการช่วยเหลือเป็นเงินสดเพียงอย่างเดียว ส่วนใหญ่นำเงินจากการช่วยเหลือไปซื้อของใช้ประจำวัน โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในระดับน้อย ความต้องการช่วยเหลือจากทางราชการเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติและการให้ความช่วยเหลือทั้ง 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ต้องการช่วยเหลือเป็นเงินสดไร่ละ 243 บาท 2) การสำรวจความเสียหายไม่เกิน 7 วัน คิดประกาศรายชื่อผู้ประสบอุทกภัยใช้เวลา 3 วัน 3) ต้องการใช้จ่ายเงินค่าชดเชยหลังจากเกิดอุทกภัยมีความรวดเร็ว 4) ด้านปัจจัยการผลิตต้องการน้อย 5) สำหรับสถานที่ติดประกาศ กษ 02 ติดที่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้านและที่ศาลากลางบ้าน 6) สถานที่ต้องการให้จ่ายเงินในหมู่บ้านระดับมาก และ 7) ต้องการที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรระดับปานกลาง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการให้ความช่วยเหลือคือ รัฐควรให้เงินทุนเพื่อปรับเปลี่ยนกิจกรรมการปลูกพืชที่เสี่ยงต่ออุทกภัยเป็นกิจกรรมอื่น และรัฐควรสนับสนุนเงินสดและปัจจัยการผลิตควบคู่กัน แต่ก็เห็นด้วยน้อยในประเด็นที่จะให้เกษตรกรควรปลูกพืชอื่นเพื่อลดความเสี่ยงจากอุทกภัย

6.2 ความคิดเห็น

จุฬาลักษณ์ มณีจันทร์ (2547: 35 - 40) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการช่วยเหลือเกษตรกร ผู้ประสบภัยธรรมชาติ ปี 2546 เป็นเงินสด ด้านพืชอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการช่วยเหลือเป็นเงินสดในภาพรวมพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับน้อย โดยเห็นด้วยในระดับมาก 8 ประเด็น ได้แก่ 1) การจ่ายเงินให้จ่ายในลักษณะเงินสด 2) การรับเป็นเงินสดมีความสะดวกรวดเร็ว 3) การจ่าย กษ.04 โดยเจ้าหน้าที่นำไปให้ที่หมู่บ้าน 4) การช่วยเหลือเป็นเงินสดแทนการช่วยเหลือเป็นปัจจัยการผลิต 5) สถานที่ติดประกาศ กษ.02 อยู่ที่ศาลากลางบ้าน 6) การจ่ายเงินชดเชยในหมู่บ้านรัฐควรสนับสนุนเงินสดและปัจจัยการผลิตควบคู่กัน 7) สถานที่ติดประกาศ กษ.02 ควรติดที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน และ 8) เกษตรกรควรปลูกพืชอื่นเพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัย เกษตรกรเห็นด้วยน้อย 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การสำรวจความเสียหายควรกระทำไปแล้วเสร็จโดยเร็วที่สุด (ประมาณ 4 วัน) 2) การจ่ายเงินชดเชยที่ ร.ก.ส. 3) การจ่าย กษ. 04 ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ 4) การจ่ายเงินชดเชยที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และ 5) ค่าชดเชยความเสียหายต่อไร่ของข้าวไร่ละ 243 บาท

ประยงค์ พลขำ (2548: 21-42) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (ภัยแล้ง) ด้านพืช ปี 2547 จังหวัดยโสธร พบว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (ภัยแล้ง) ด้านพืช 2547 จังหวัดยโสธร จำนวน 21 ประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่งจำนวน 9 ประเด็น ได้แก่ 1) หลังการสำรวจพื้นที่เสียหายควรมีการปิดประกาศรายชื่อผู้ประสบภัยที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน 2) ช่วงเวลาในการปิดประกาศรายชื่อผู้ประสบภัยตามแบบ กษ.02 ควรใช้ระยะเวลา 3 วัน 3) หลังการสำรวจพื้นที่เสียหายควรมีการทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง 4) ระยะเวลาในการรับเอกสาร กษ.04 (เอกสารรับเงิน) ที่เหมาะสมในวันที่รับเงิน 5) ประเด็นสถานที่รับเงินช่วยเหลือควรรับที่ อบต. 6) การให้ความช่วยเหลือเป็นเงินสดอย่างเดียว 7) การประชาสัมพันธ์วิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่เหมาะสมโดยการประชุมชี้แจงเกษตรกร 8) ส่วนราชการควรมีการประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนสถานการณ์ก่อนเกิดภัยทุกครั้ง และ 9) ควรสนับสนุนเงินทุนในรูปแบบเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรกู้เพื่อปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต เกษตรกรเห็น

ด้วย จำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ขั้นตอนและวิธีการจ่ายเงินช่วยเหลือมีความเหมาะสม 2) ระยะเวลาในการรับเอกสาร กษ.04 (เอกสารรับเงิน) ที่เหมาะสมก่อนวันรับเงินไม่น้อยกว่า 3 วัน 3) สถานที่รับเงินช่วยเหลือควรรับที่ อบต. 4) การให้ความช่วยเหลือเป็นเงินสดและปัจจัยการผลิต 5) เอกสารในการขอรับเงินด้วยตนเองมีความเหมาะสมแล้ว 6) การประชาสัมพันธ์วิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่เหมาะสมโดยการประชุมชี้แจงผู้นำหมู่บ้าน และ 7) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชอื่นเพื่อลดความเสี่ยง เกษตรกรไม่เห็นด้วย จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) หลังจากได้แจ้งพื้นที่เสียหายถึงวันที่ได้รับเงินช่วยเหลือเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมแล้ว 2) จำนวนเงินที่ได้รับการช่วยเหลือต่อไร่มีความเหมาะสมแล้ว 3) การให้ความช่วยเหลือเป็นปัจจัยการผลิตอย่างเดียว 4) เอกสารในการขอรับเงินกรณีมอบให้ผู้แทนรับแทนมีความเหมาะสมแล้ว และ 5) การประชาสัมพันธ์วิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่เหมาะสมโดยการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ เกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือ จำนวนเงินที่ได้รับการช่วยเหลือต่อไร่ต่ำ ขั้นตอนการปฏิบัติของทางราชการและเอกสารหลักฐานที่ใช้ในการรับเงินมากเกินไป ข้อเสนอแนะของเกษตรกรได้แก่ ควรเพิ่มจำนวนเงินช่วยเหลือต่อไร่ให้เหมาะสมกับราคาปัจจัยการผลิตในปัจจุบัน ควรจ่ายเงินช่วยเหลือในหมู่บ้าน ควรลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และจำนวนเอกสารหลักฐานที่ใช้ในการรับเงิน

วรารุช จินดากุล (2548: 48-50) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติต่อการให้ความช่วยเหลือเป็นเงินสดของทางราชการในจังหวัดสุรินทร์ ปี 2546 พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยมากใน 12 ประเด็น ดังนี้ การได้รับความช่วยเหลือเป็นเงินสด สํารวจความเสียหายภายใน 1 สัปดาห์ สถานที่ติดต่อประกาศ กษ 02 ที่องค์การบริหารส่วนตำบลและที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ความเหมาะสมของสถานที่จ่าย กษ 04 ควรเป็นที่องค์การบริหารส่วนตำบลและที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ความเหมาะสมของสถานที่จ่ายเงินช่วยเหลือควรเป็นที่ ธ.ก.ส. องค์การบริหารส่วนตำบลและที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ความสะดวกรวดเร็วในการรับเงินสด รัฐบาลควรสนับสนุนเงินสด/ปัจจัยการผลิต และรัฐควรให้ความรู้เพื่อป้องกันการประสบภัยธรรมชาติ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติที่มีลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการแตกต่างกันต่อการให้ความช่วยเหลือเป็นเงินสดของทางราชการ จำแนกตามประเด็นการได้รับความช่วยเหลือ พบว่า

1. เกษตรกรที่มีเพศและจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประเด็นการได้รับความช่วยเหลือเป็นเงินสดของทางราชการไม่แตกต่างกัน
2. เกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประเด็นการได้รับความช่วยเหลือเป็นเงินสดของทางราชการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3. เกษตรกรที่มีรายได้น้อยทั้งหมดแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการ
ได้รับความช่วยเหลือเป็นเงินสดของทางราชการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

วิเชษฐ์ มีธรรม (2548: 28-57) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานการช่วยเหลือเกษตรกร
ผู้ประสบอุทกภัยปี 2547 ในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการ
ช่วยเหลือเป็นเงินสด โดยเห็นด้วยมาก 10 ประเด็น ได้แก่ 1) การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้
ประสบอุทกภัยเป็นเงินสด 2) การจ่ายเงินช่วยเหลือที่ อบต. 3) การจ่ายเงินช่วยเหลือที่ทำการ
ผู้ใหญ่บ้าน 4) การปิดประกาศ กษ.02 ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน 5) ความสะดวกรวดเร็วในการจ่ายเงิน
6) การจ่าย กษ.04 ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน 7) การจ่ายเงินช่วยเหลือหลังประสบอุทกภัยรวดเร็ว 8) การ
จ่าย กษ.04 ที่ อบต. 9) สำรวจความเสียหายให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และ 10) การติดประกาศ กษ.02 ที่
อบต. ประเด็นที่เกษตรกรมีความคิดเห็นด้วยระดับน้อย จำนวน 8 ประเด็น ได้แก่ 1) การติดประกาศ
กษ. 02 ที่ว่าการอำเภอ 2) การจ่ายเงินช่วยเหลือที่ว่าการอำเภอ 3) การจ่ายแบบ กษ.04 ที่สำนักงาน
เกษตรอำเภอ 4) การจ่ายแบบ กษ.04 ที่ว่าการอำเภอ 5) ติดประกาศ กษ.02 ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ
6) การจ่ายเงินช่วยเหลือที่สำนักงานเกษตรอำเภอ 7) การติดประกาศรายชื่อผู้ประสบอุทกภัย 3 วัน
และ 7) การจ่ายเงินช่วยเหลือที่ ธ.ก.ส. ส่วนประเด็นที่เกษตรกรไม่เห็นด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ 1)
พืชสวนให้ความช่วยเหลือไร่ 369 บาท 2) พืชไร่ให้ความช่วยเหลือไร่ละ 289 บาท 3) เงินช่วยเหลือ
ไม่คุ้มค่ากับความเสียหาย และ 4) ข้าวให้ความช่วยเหลือไร่ละ 243 บาท

ส่วนการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีเพศและอายุต่างกันต่อการ
ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยเป็นเงินสด พบว่า เกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความ
คิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 1 ประเด็นคือ การจ่ายเงิน
ช่วยเหลือที่ว่าการอำเภอ และ 0.05 จำนวน 4 ประเด็น คือ 1) การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบอุทก
ภัยเป็นเงินสด 2) การติดประกาศ กษ.02 ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ 3) การจ่าย กษ.04 ที่ว่าการอำเภอ
และ 4) การจ่ายเงินช่วยเหลือที่สำนักงานเกษตรอำเภอ สำหรับเกษตรกรที่มีจำนวนพื้นที่เสียหาย
จากอุทกภัยแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001
จำนวน 2 ประเด็นคือ 1) การติดประกาศ กษ.02 ที่ อบต. และ 2) การปิดประกาศ กษ.02 เป็นเวลา 3
วัน ที่ระดับ 0.01 จำนวน 2 ประเด็น คือ 1) การจ่ายเงินช่วยเหลือที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และ 2)
การจ่ายเงินช่วยเหลือ ณ ที่ว่าการอำเภอ และที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ประเด็นคือ 1) การติดประกาศ
กษ.02 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และ 2) พืชไร่ให้ความช่วยเหลือไร่ละ 289 บาท ส่วนเกษตรกรที่มี
อายุแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุก
ประเด็น